

Remissyttrande angående Plattform kulturhistorisk värdering och urval

Inledning

Nordiska konservatorförbundet – Sverige, NKF-S, välkomnar ambitionen att beskriva, förtydliga och demokratisera processerna involverade i kulturhistorisk värdering och urval. Dokumentet är omfattande och kartläggningen gör nedslag i både nationella och internationella dokument. Professionalisering och transparens är positiva ambitioner med plattformen. Struktur, konsekventa motiveringar och spårbarhet är andra positiva strävanden.

Övergripande synpunkter

Initiativet till plattformen är mycket bra, men i sin nuvarande utformning är den svår att använda som grund för kulturarv arbetet. Plattformen belyser komplexiteten kring kulturhistorisk värdering och urval så tillvida att många olika påverkansfaktorer i samhället finns beskrivna, men resonemanget om värdering är alltför motsägelsefullt och fungerar inte med dagens lagstiftning i t.ex. KML. NKF-S anser att plattformen är inkonsekvent vad gäller skillnader mellan kulturvärde och kulturhistoriskt värde. Konservatorn är ofta ambassadör för objektet och då ska denna ha en klar syn på vad det är d.v.s. vilka värden som konservatorn ska överföra till nästa generation. Dessa värden är det som kallas för kulturvärden i plattformen som består av en komplex och oskiljbar värdematrix av ”sociala, estetiska och kulturhistoriska värden”, eller det man ofta kallar för platsens, företeelsens eller objektets betydelse (signifikans). Det ”estetiska” är ofta viktigt för konservatorn och ingår naturligt i dess begreppsvärld. Man kan även säga att alla värden är ”sociala”. I uppdelningen mellan dessa värden som plattformen förespråkar verkar det som om det skulle vara olika professioner som ska behandla dessa värdegrupperingar. Dessutom förefaller det som att skribenterna skiljer ut kulturhistoriskt värde som ett överordnat värde gentemot andra värdefulla aspekter. Trots ambitionen att på ett objektivt sätt närma sig ett värderingsförfarande, får man som läsare av texten uppfattningen att det kulturhistoriska värdet inte är ett konstruerat begrepp, utan en icke-diskutabel parameter som är frånskild den övriga samhällsdebatten. Detta är inte förenligt med praxis och står i motsägelse mot den samtida internationella värderingsdebatten. Här talar man ofta om olika experter som i team med olika intressenter genom förhandling bör nå en gemensam syn på vad som är värdefullt.

Plattformen är skriven med en överrepresentation av byggnadsvårdssidan samt det arkeologiska arbetet. Det saknas viktiga resonemang om exempelvis museivärlden. Det finns stora behov av att få med delaktighet och intressenter i arbetet. I den form man nu lagt fram texten syns egentligen enbart experten. Man nämner dock intressenterna men inte var och hur de ska påverka. Hur ska man inkludera intressenter och när och hur? Internationellt finns

många exempel på ett inkluderande arbete som denna plattform skulle ha kunnat stödja sig på. Världen blir mer global och det finns och kommer att finnas allt fler och mångfasetterade sätt

att värdera, prioritera och definiera kultur och kulturarv. Den större kontaktytan med världen kommer att differentiera verkligheten än mer. Plattformens strävan att strukturera olika begrepp bör göras ödmjukt och lyhört eftersom Sverige ingår i ett större sammanhang. Plattformen bör även vara inkluderande och präglas av insikt om omvärlden för att inte begränsa dess tillämpning. Intressenter skulle ha getts mer utrymme i texten, utan dessa blir plattformen isolerad.

Vidare saknas ett av de moderna verktygen för demokratisering, sociala medier. Många demokratiska processer involverar allmänheten och kulturarvet tillhör alla. Sålunda skulle detta perspektiv i någon form ingått i rapporten då ett av rapportens mål är ökad demokratisering och transparens. En stimulerande och öppen dialog med tydlig rollfördelning behövs mellan experter och andra vidare mandat till dem som skall bära ansvar. Ett moment innehållande konsekvensanalys skulle ge värderingsprocesserna ytterligare ett vidgat perspektiv. En analys av vilka följder nu och i framtiden en värdering kan få.

Övriga synpunkter

Plattformen föreslår på s 22 att beslut om skydd skall fattas när det finns ett hot. För långsiktig förvaltning är det en olycklig arbetsordning då insatser behövs kontinuerligt om något skall bevaras. Alla material befinner sig i ett kretslopp som utmärks av ständigt pågående förändring vilken i sig kan utgöra ett hot. Beslut och värderingar gällande kulturarv skall fungera under många tidsepoker. Uppfattningar om dessa beslut och värderingar såsom bra eller dåliga kommer att finnas. En kort tidsaspekt underlättar i allmänhet förståelsen av olika ställningstaganden. En längre tidsintervall försvårar generellt. Självklart skall som plattformen föreslår all dokumentation rörande beslut och värdering vara tillgänglig men läsbarheten kommer sannolikt över tid att variera som en konsekvens av att normer förändras.

Rapportens fokus är kulturhistoriskvärdering och om detta istället vidgades till kulturarvs värdering skulle tillämpningen ökas och dokumentet blir mera levande, aktuellt och angeläget. Fler kvaliteter skulle lyftas fram och göras synliga, bli intressanta. Expertrollen kan i värderingsprocessen fungera som en brygga mellan kulturföremål/miljö och allmänhet med intressenter. Ambitionen att mänskliga ställningstaganden skall vara objektiva måste utgå från medvetenheten att subjekt igår i alla arbetsprocesser. Ju högre medvetenheten är om detta faktum samt ju fler professioner som toleranter involveras desto större är möjligheten till mångfasetterade bedömningar. Alla parter företräder olika perspektiv och objektivitet är ett ideal att sträva efter men svårt att göra anspråk på.

Formalia

Information saknas gällande vilka författarna är till dokumentet *Kulturhistorisk värdering och urval*, samt vilka resurser som har ingått i arbetet samt hur arbetsmetoden har sett ut.-Det saknas även följande: presentation rörande avgränsningar och omfattning, formulering om när plattformen skall användas, motivering till val av källmaterial, formulering om målgrupp, litteraturförteckning samt en sammanfattning i slutet av dokumentet. I texten står att dokumentet är riktat till ”Alla som arbetar med kulturarvet” vilket kort skulle kunna exemplifierats. Äldre källor kunde i den mån det är möjligt ersättas med aktuella. Språket är enkelt men resonemangen är långa och periodvis svåra för läsaren att följa. Mycket textmassa som inte tillför texten något utöver redan given information. Avsnittet med rubriken *Begrepp rörande verksamhet* föreslås utgå då definitionerna inte alltid är aktuella eller nyanserade. I den mån man vill använda sig av engelskspråkiga formuleringar bör dessa alltid översättas till svenska.

Sammanfattning

Nordiska konservatorförbundets svenska sektion ser positivt på en plattform som är inkluderande och utvecklar arbetet med kulturhistorisk värdering. Att processerna som ingår blir strukturerat beskrivna och att värderingarna är mångfasetterade med aktuella omvärldsanalyser. Tyvärr är texten till viss del motsägelsefull, vilket kan leda till att det blir en fråga om tolkning av texten snarare än samsyn. Texten i plattformens dokument bör vara pedagogiskt skriven, erbjuda god överblick med tydliga syften. Korta och inspirerande resonemang underlättar läsandet samt om dokumentets avsändare och mottagare är tydligt presenterade.

Pia Christensson
Ordförande NKF-S

Alissa Anderson
Styrelseledamot NKF-S

Hélène Svahn Garraeu
Styrelseledamot NKF-S

Petra Waern
Ordinarie medlem NKF-S